HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

יכול אף בכל העזרה. לא יהא אדם עומד כשהכהן מקטיר קטרת לפני ולפנים: **אין לי אלא בשעת הקטרת קטורת.** לקמיה מפרש מאי משמע: **הוי אומר זו הקטרת קטרת.** דאילו מתן דמים אין שזה בכולם שהפר מכפר עליו ועל הכהנים והשעיר על ישראל: **על נשון הרע.** כי היא דקרא לשון הרע הוה דכתיב (במדבר יז) אתם המיתם את עם ה׳ ויקצף לשון הרע בחטאי הוא: **מכין האולם ולמזבח.** מכל אויר כ״ב אמות שביניהם: **ל״ש אלא בשעת הקטרה דהיכל.** דמזבח הפנימי שחרית וערבית שהרי סמוך לו: **אבל בשעת הקטרה דלפני ולפנים.** מהיכל שהוא סמוך לו פרשי אבל מבין האולם ולמזבח שהוא מרוחק לא פרשי: **בשעת מתן פר כהן משיח.** הבא על אחת מכל המצות שעשה בהוראת עצמו ועשה ומתן דמו על הפרוכת ועל מזבח הזהב: **ושעירי עבודה זוכים.** ליבור שעבדו ע״ז בהוראת בית דין מביאים פר לעולה ושעיר לחטאת כדכתיב בפרשת שלח לך אנשים (שם טו) ואותו שעיר מתן דמו על הפרוכת ואינו נאכל כדלפנינו בסיפרא וסיפרי ובמסכת זבחים (דף מז.): **הא מה מעלה יש בו.** הא מה כמו הרי כלומר מעתה [מה] מעלה יש בפרישה בין היכל לבין אולם ולמזבח: **בין בשעת הקטרה בו.** קא סלקא דעתיה בין בשעת הקטרה לבין ולפנים בין שלא בשעת הקטרה לבין ולפנים בין אלא בשעת מתן דמים לבין ולפנים: **ומבין האולם ולמזבח אין פורשין.** משום לפני ולפנים אלא בשעת הקטרה אבל לא בשעת מתן דמים: **מאי נאו בו.** כלפרישים: **לא בשעת הקטרה דהיכל.** קאמר דפורשים מבין האולם ולמזבח והכי קתני כשם שפורשים מבין האולם בשעת הקטרה דהיכל כך פורשין בשעת מתן פר כהן משיח דהוי נמי בהיכל: **אי הכי.** דכשם שפורשין בשעת הקטרה אהיכל קאי ולא אלפני ולפנים הא מה מעלה יש בתמיה וכי אין עוד מעלה אלא הא דשלא בשעת הקטרה דלפני ולפנים דקתני שבהיכל פורשין בין בשעת הקטרה בין בהיכל בין לפני ולפנים בין שלא בשעת הקטרה אלא בשעת מתן דמים בין בהיכל בין לפני ולפנים ומבין האולם ולמזבח לא פרשין אלא בשעת הקטרה דהיא שעת מתן דמים דלפני ולפנים אלא בשעת הקטרה דהיכל אפילו בשעת הקטרה יש מעלה דאילו מהיכל פרשי כו׳: **הא קתני.** בגיטותא ה״נ קאמר אלא (ג) שלא בשעת הקטרה דקאמר שלא בשעת הקטרה דהיכל קאמר אלא בשעת הקטרה היא לפני ולפנים: **בין בשעת הקטרה.** [דהיכל] והא שלא בשעת הקטרה דקתני אלא בשעת הקטרה דיהא אלא בשעת הקטרה דלפני ולפנים: בקדושה

כשהיו ישראל במדבר סמוכין למדבר ודמעלה עשן משום דכתיב בההוא קרא אהרן והא דשמעתא סד״א משום דכתיב אהל מועד ולא איקרי אהל מועד אלא במדבר ומקרא יתירא הוא דלא הוה צריך למיכתב אלא וכל אדם לא יהיה בבאו לכפר בקדש וסד״א דאתא למעוטי שילה ובית עולמים ובתר דמרבינן שילה ובית עולמים אהל מועד דכתב רחמנא למעוטי עזרות איצטריך:

כך פורשין בשעת מתן פר כהן משיח. ה״נ הוה מצי למימר בשעת מתן פר ושעיר של יום״כ בהיכל אלא לא פסיקא ליה משום דיש מהן נמי לפני ולפנים: **מה מעלה יש בין היכל וכו׳.** טובא איכא דמזבח הזהב ומנורה ושלחן ומתן דמים בהיכל מה שאין כן בין האולם ולמזבח אלא לענין פרישה קאמר: **מאי לאו בשעת הקטרה דלפני ולפנים.** תימה לי מ״ש דגזרו לפרוש מבין האולם ולמזבח בשעת הקטרה דלפני ולפנים ולא בשעת הזאה והא בין הקטרה בין הזאה מחד קרא נפקא לעיל וי״ל בהקטרה דכתיב בקרא בהדיא טפי גזרו בה רבנן ולא בהזאה דמייתורא דלכפר נפקא:

בשילה ובית עולמים מניין. וכי האי גוונא אמרינן לקמן בפרק הוציאו לו (דף נג.) גבי מעלה עשן ובפרק שני שעירי (לקמן דף סז:) תניא ג) (מדבר) המדברה לרבות נוד וגבעון שילה ובית עולמים ובפרק שני דסוטה (דף מז. ושם) גבי עפר סוטה ומן העפר אשר יהיה בקרקע המשכן קאמר שילה ובית עולמים מניין וכו׳ ובפ״ב דשבועות (דף מז:) דקאמר מבדי מקדש איקרי משכן ומשכן איקרי מקדש לימא מו אידי ואידי משכן מו אידי ואידי מקדש אלמא אע״ג דמקדש איקרי משכן ומשכן איקרי מקדש איצטריך תרי קראי חד למקדש וחד למשכן ולא גמירי מהדדי וקשה דבפרק קמא דחולין (דף כד.) גבי שיש שפוסלים בגויים קאמר יכול אף בשילה ובית עולמים כן ת״ל (זחלת) ובפ״ק דעירובין (דף ב.) שלמים שנחטו קודם פתיחת דלתות ההיכל פסולין במקדש מנא לן אשכחן מקדש דאיקרי משכן וי״ל בההיא דעירובין שמא איכא שום פסוק להשוות מקדש למשכן לההיא מילתא וכן בפ׳ קמא דחולין ובתר דמעטינן שילה ובית עולמים ד) (מזחלת) אז נוקי אותו פסוק לדרשא אחריתי וריב״ל גרס בפרק שני דשבועות תרי קראי למה לי ולי נראה אע״ג דמקדש איקרי משכן כו׳ אפי׳ הכי בההיא דשבועות דאיירי לענין טומאה סד״א לחלק ביניהו כיון דחלוקין הן לענין טומאה דאי כתב מקדש ה״א דין הוא דטמא שנכנס למקדש חייב שהרי איסורו איסור עולם ואפילו בתר דנפיל מחילה חייבין על המקום משום טומאה אבל במשכן לאחר שנפשו משם ופירקוהו והעמידוהו במקום אחר אין חייבין על מקומו הראשון ואי כתב משכן ה״א דין הוא שחייב עליו לפי שנמשח בשמן המשחה ואסור ליגע בו בטומאה אפילו כשהוא מפורק אבל אבני היכל שנשרו מותר ליגע בהם בטומאה ובהא נמי מיתרצא הא דמגרסינן קרא בפרק היה מביא (סוטה דף מז.) לרבות בית עולמים משום דאפקיה קרא בלשון טומאה דכתיב ונטמאה והיא נטמאה וכל הלכות ספק טומאה גמרינן מסוטה להכי סד״א כיון דמקדש ומשכן חלוקים לענין טומאה כדפרי׳ לענין טומאת סוטה נמי יהא חילוק ביניהם ומדע דהיינו טעמא דאיסי בן יהודה ד) דמגריך קרא לרבות שילה ובית עולמים מדפליג עליה התם איסי בן מנחם ואמר אינו צריך ק״ו הוא ומה בטומאות קלות לא חילק הכתוב בין שילה ובית עולמים טומאת אשה חמורה לא כ״ש פירוש טומאות קלות הנכנס למשכן ולמקדש בטומאת הגוף חייב כרת אתרוייהו אע״ג דיש חילוק ביניהן כדפרישית אפילו הכי השוה אותם לענין כרת הנכנס להם ומשום הכי חילוק אין נראה לו לחלק ד) ומדבר המדבר סד״א דווקא במשכן דמעטינן שילה ובית עולמים אהל מועד דכתב רחמנא למעוטי עזרות איצטריך:

כך פורשין בשעת מתן פר כהן משיח. ה״נ הוה מצי למימר בשעת מתן פר ושעיר של יום״כ בהיכל אלא לא פסיקא ליה משום דיש מהן נמי לפני ולפנים: **מה מעלה יש בין היכל וכו׳.** טובא איכא דמזבח הזהב ומנורה ושלחן ומתן דמים בהיכל מה שאין כן בין האולם ולמזבח אלא לענין פרישה קאמר: **מאי לאו בשעת הקטרה דלפני ולפנים.** תימה לי מ״ש דגזרו לפרוש מבין האולם ולמזבח בשעת הקטרה דלפני ולפנים ולא בשעת הזאה והא בין הקטרה בין הזאה מחד קרא נפקא לעיל וי״ל בהקטרה דכתיב בקרא בהדיא טפי גזרו בה רבנן ולא בהזאה דמייתורא דלכפר נפקא:

דאילו

יכול אפי׳ בעזרה ת״ל באהל מועד אין לי אלא באהל מועד שבמדבר שילה ובית עולמים מנין ת״ל בקודש אין לי אלא בשעת הקטרה בשעת מתן דמים מנין ת״ל בבואו לכפר אין לי אלא בכניסתו ביציאתו מנין ת״ל עד צאתו וכפר בעדו ובעד ביתו ובעד כל קהל ישראל כפרתו קודמת [א] לכפרת ביתו כפרת ביתו קודמת לכפרת אחיו הכהנים וכפרת אחיו הכהנים קודמת לכפרת כל קהל ישראל אמר מר אין לי אלא בשעת הקטרה מאי משמע אמר רבא וכן א״ר יצחק בר אבדימי וכן א״ר אלעזר אמר קרא [1] וכפר בעדו ובעד ביתו ובעד כל קהל ישראל איזהו כפרה ששוה לו [ב] ולביתו ולאחיו הכהנים ולכל קהל ישראל הוי אומר זה הקטרת הקטורת וקטורת (ו) מכפרת אין דהא תני ר׳ חנניא [2] למדנו לקטורת שמכפרת שנאמר [3] ויתן את הקטורת ויכפר על העם ותנא דבי ר׳ ישמעאל על מה קטורת מכפרת על לשון הרע יבא דבר שבחשאי ויכפר על מעשה חשאי תנן התם [4] פורשין מבין האולם ולמזבח בשעת הקטרה א״ר אלעזר [5] לא שנו אלא בשעת הקטרה דהיכל אבל בשעת הקטרה דלפני לפנים מהיכל פרשי מבין האולם ולמזבח לא פרשי מתיב רב אדא בר אהבה ואמרי לה כדי ר׳ יוסי אומר כשם שפורשין מבין האולם ולמזבח בשעת הקטרה [6] כך פורשין בשעת מתן פר כהן משיח ופר העלם דבר של ציבור ושעירי עבודת כוכבים (ז) הא מה מעלה יש בין היכל לבין האולם ולמזבח אלא שבהיכל פורשין בין בשעת הקטרה ובין שלא בשעת הקטרה ומבין האולם ולמזבח אין פורשין אלא בשעת הקטרה בשעת הקטרה מיהא פרשי מאי לאו בשעת הקטרה דלפני לפנים לא בשעת הקטרה דהיכל אי הכי הא מה מעלה ותו לא הא איכא הא מעלה דאילו מהיכל פרשי בין בשעת הקטר׳ דידיה בין בשעת הקטרה דלפני לפנים ואילו מבין האולם ולמזבח לא פרשי אלא בשעת הקטרה דהיכל הא קתני אלא שבהיכל פורשין בין בשעת הקטרה ובין שלא בשעת הקטרה ומבין האולם ולמזבח אין פורשין אלא

מסורת הש״ס

א) [ערכין טז. זבחים פח:], ב) כלים פ״ל מ״ט, ג) [ל״ל במדבר], ד) [ל״ל לעבוד עבודת וגו׳], ה) [ל״ל מלעבוד], ו) [סוטה טז.], ז) [ל״ל ובמדבר],

תורה אור השלם

1. וְכָל אָדָם לֹא יִהְיֶה בְּאֹהֶל מוֹעֵד בְּבֹאוֹ לְכַפֵּר בַּקֹּדֶשׁ עַד צֵאתוֹ וְכִפַּר בַּעֲדוֹ וּבְעַד בֵּיתוֹ וּבְעַד כָּל קְהַל יִשְׂרָאֵל: ויקרא טז יז
2. וַיִּקַּח אַהֲרֹן כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר מֹשֶׁה וַיָּרָץ אֶל תּוֹךְ הַקָּהָל וְהִנֵּה הֵחֵל הַנֶּגֶף בָּעָם וַיִּתֵּן אֶת הַקְּטֹרֶת וַיְכַפֵּר עַל הָעָם: במדבר יז יב

הגהות הב״ח

(א) גמ׳ הוי אומר זה הקטרת הקטורת וקטורת מי מכפרא: (ב) שם ופר העלם דבר של צבור ושעירי ע״ז ודמים של יוה״כ הא מה מעלה יש כ״ל וכ״כ כך הוא הגירסא בתוס׳ שלנו פ״ל דכלי ע״ש: (ג) רש״י ד״ה הא קתני ביתוספתא ה״נ קאמר האי בשעת הקטרה דקאמר בשעת הקטרה דהיכל קאמר ואמר שלא בשעת הקטרה דקאמר שלא בשעת הקטרה דהיכל קאמר אבל בשעת הקטרה היא לפני ולפנים והא שלא בשעת הקטרה דקתני תנא וכו׳ כל״ל והד״מ:

הגהות הגר״א

[א] גמ׳ (לכפרת ביתו כפרת ביתו קודמת) תפ״מ: [ב] שם (ולביתו) מז״מ:

מוסף רש״י

ויכפר על העם. במחלוקת קרא שהוא לשון הרע דכתיב בים אתם המיתם וגו׳ (זבחים פח:). יבא דבר שבחשאי. (קטורת נעשית בהיכל בחשאי (ערכין טז.) שהיה הכהן לבדו שם כדתנן פורשין מבין האולם ולמזבח בשעת הקטרה, וכל שכן מן ההיכל שנאמר וכל אדם לא יהיה וגו׳ (זבחים שם). ויכפר על מעשה חשאי. לשון הרע בחשאי הוא (ערכין שם). ואמרי לה כדי. שם מכס (גיטין פח:).

תוס׳ ישנים

מחד קרא, אבל הני דמכילתין ודשבועות ודסוטה כולהו תלויות בקדושת מקום, וי״ע. ועל הסיא דסוטה שהבאתי שמרבה שם נוד וגבעון שילה ובית עולמים, מוחק בם רש״י שילה ונוד וגבעון, משום דקשיא ליה והלא שילה משכן גמור היה למה הולרך פסוק לרבותו, ונוד בנוד וגבעון לא היו משכון קוטות שהרי אין מנחה קריבה בבמה כדאמרינן בזבחים (קיז, א) (ובמגילה). ואין נראה לרבינו לומרוק הספרים דהא שילה לא היה ממש משכן שהיה לו בית של אבנים למעה וירישות למעלה ואיכא נמי למאן דאמר בפרק בתרא דזבחים [שם] מנחה קריבה בבמה, ונוד וגבעון במה, ואלדבה היה לו להקשות יותר מנוד וגבעון שהיה ממש משכן שלא מלינו שהיה לו בית של אבנים למטה. מיהו הא נמי לאו קושיא היא דרחמנא אמר משכן ממש שיהא עומד בקדושתו כמשפטו שיהא האהל בבית קדשים, ונוד וגבעון לא היה אהל בקרית יערים וחר פי׳ רש״י בקונטרס. בפרתו קודמת לכפרת ביתו. ותימה והלא נעשית העבודה בכל בגד אחת ומתי כפרת הראשון ומתי כפרת הסני. ופירש רבינו שמואל דנקפקא מינה הא דאמרינן בפרק בתרא [דהוריות יג, ב] דקרבן כהן [משיח] קודם לקרבן ישראל (ולהאי) [ולהכי] צריך האי קרא, אך כפרתו קודמת לכפרת אחיו הכהנים לא אחי שפיר, וכן לכפרת ביתו. ואי הוה אמרינן דלענין וידוויו של פר מייריי דתמיהו ענין לשם, אחי שפיר שצריך לומר תחילה אחי ובתי ובני אהרן עם קדושתן, כי אם לא היה פסוק היה לו להזכיר בפעם שניה מיהא שבטנו תחילה ב). יבא דבר שבחשאי כו׳. תימה לריב״ל

ד) עיין שם בהוריות הטוב בגמ׳. וע״ע בש״י.

רבינו חננאל

ודרשניה דפריש אפילו בשעת הקטרה. ומיבעיא לן, כפרה בהקטרה מנא לן ואמרינן מדכתיב הכא כפרה שנאמר לכפר בקודש, וכתיב ביום הכפורים וכפר בעדו ובעד ביתו ובעד כל קהל ישראל, איזהו היא כפרה ששוה לו ולביתו ולאחיו הכהנים ולכל קהל ישראל, הוי אומר זו הקטורת, שאם תאמר כפרת דמים, חלוקה כפרתם, הוא וביתו ואחיו הכהנים מתכפרים בפרו וישראל כל [ה]קהל בשעיר. וקטורת מי מכפרה, אין, דכתיב ויתן את הקטורת ויכפר על העם. ותני רב חנניה מיכן למדנו לקטורת שמכפרת. ותנא דבי רבי ישמעאל על מה הקטורת מכפרת על לשון הרע יבא בדבר שבחשאי ויכפר על מעשה חשאי. ועיקר זו השמועה בזבחים סוף פ׳ המזבח מקדש ובערכין פרק יש בערכין להקל ולהחמיר. ומפרש התם בבירור מבואר כי בגדי כהונה מכפרין, דאמר למה נסמכו בגדי כהונה לקרבנות, לומר לך מה קרבנות מכפרין אף בגדי כהונה מכפרין, כתונת מכפרת אשפיכות דמים. מכנסיים מכפרין על גלוי עריות. מצנפת מכפרת על גסי הרוח. אבנט מכפר על הירהורי הלב. מעיל מכפר על לשון הרע. חשן מכפר על הדינין. אפוד מכפר על ע״ז. ציץ מכפר על עזי פנים. קשיא לשון הרע אלשון הרע. ופרקינן לשון הרע בצניעותא קטורת מכפרת, לשון הרע בפרהסיא מעיל מכפר. תנן התם בפרק ראשון מסכת כלים פורשין מבין האולם ולמזבח בשעת הקטרה. א״ר אלעזר לא שנו שפורשין מבין האולם ולמזבח, אלא בהקטרה דהיכל, אבל כשהקטיר לפניי ולפנים, מהיכל פרשי, מבין האולם [ולמזבח לא פרשי]. ומותבינן עליה מיהא דתני מה מעלה יש בין (האולם) [ההיכל] לבין האולם ולמזבח, אלא שבהיכל פורשין בין בשעת הקטרה בין שלא בשעת הקטרה. ומבין האולם ולמזבח לא פרשי אלא בשעת הקטרה. בשעת הקטרה מיהת פרשי ואפי׳ בהקטרה דלפני ולפנים. ופרקינן לא הקטרה דהיכל. והא איכא הא מעלה כו׳.

תוס׳ ישנים (המשך)

ממה הוא בחטאי יותר (מאותן) [ממתן] דמים שהיו גם שם פורשין, דוחק לו לפרש (שבאותן) [שבמתן] דמים היה מוהה אחת כו׳ אבל קטרת היה לגמרי בשמיקה. וי״ל דאע״ג דמתן דמים נמי בחטאי, מ״מ קאמר שפיר על קטרת יבא דבר שבחטאי, שהרי אין כפרתו מפורשת על מה כמו בתמן דמים שכפרתו מפורשת לדבר אחד. כך פירש ה״ר אלחנן. וריב״ל פירש לדברי קרי ליה חטאי טפי מתמן דמים לפי שהוא בשמיקה אבל בתמן דמים היה מוהה אחת שמים כו׳. פורשין היו מבין האולם ולמזבח בשעת הקטרת כו׳. ופע״ג דבשעת מתן דמים נמי פרשי כדלקמן בתמוך, משום דקטרת היה בכל יום נקט קטרת, וגם יש פעמים שפורשין בקטרת שאין פורשין בשעת מתן דמים כדלקמן בתמוך. הא מה מעלה יש בו׳. הא פשיטא דמעלה יש שאין יכול לילך בהיכל אלא לצורך דאית ביה מחשבה בפרק הקומץ רבה [כא, ב], אלא הכא מיירי בפרישה שהיא לצורך עבודה. בשעת הקטרה מיהא פרשי מאי לאו בלפני ולפנים. ופע״ג דהשתא לא ידענן טעמא מאי דבהקטרה פורשין אפילו משל לפני ולפנים ובמתן דמים אין פורשין, (אלא) [ומשל היכל כין] בשעת הקטרה [בין בשעת מתן דמים], מ״מ הך בריתא קשיא ליה לר׳ אלעזר.